

آذربایجان

| ساختار اداری - سیاسی و اوضاع جغرافیایی |

| لئونید کستانتین ویچ آرتامونوف |

چاپ اول

۱۴۰۱

مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

(پژوهشکده تاریخ معاصر)

تاریخ معاصر ایران. پژوهشکده تاریخ معاصر منتشر شده است.

یادداشت: نمایه

موضوع: آذربایجان
Azerbaijan (Iran)

شناسه افزوده: صدی، منیژه، ۱۳۴۶، مترجم

شناسه افزوده: توفیق اوغلی، رستم حاجی اف، ۱۹۸۸-م، مترجم

شناسه افزوده: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

شناسه افزوده: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

پژوهشکده تاریخ معاصر

رده‌بندی کنگره: DSR ۲۰۰۱

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۳

شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۸۳۳۳۱

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

سرشناسه: آرتامونوف، لئونید ک.، ۱۸۵۹-م.

-Artamonov, L.K.(Leonid K.), 1859

عنوان و نام پدیدآور: آذربایجان: ساختار اداری سیاسی و اوضاع جغرافیایی / لئونید کنستانتین ویچ آرتامونوف؛ ترجمه از ترکی عثمانی به فارسی منیژه صدی؛ مقابله با اصل کتاب روسی رستم حاجی اف توفیق اوغلی.

مشخصات نشر: تهران: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری: [۱۲۷]ص: نقشه، جنول: ۱۳/۵×۲۷/۵ س.م. شایبک: ۹-۶۱-۸۷۰۹-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Азербайджан

یادداشت: کتاب حاضر از متن ترکی عثمانی به فارسی برگردانده شده است.

یادداشت: کتاب حاضر با حمایت مؤسسه مطالعات

آذربایجان

| ساختار اداری - سیاسی و اوضاع جغرافیایی |

| نویسنده: لئونید کنستانتین ویچ آرتامونوف |

| ترجمه از روسی به ترکی عثمانی؛ مین باشی نظمی؛ ترجمه از ترکی عثمانی به فارسی؛ دکتر منیژه صدی |

| مقابله با اصل کتاب روسی؛ رستم حاجی اف توفیق اوغلی |

نشانی: تهران، خیابان ولی عصر (عج) خیابان شهید فیاضی (فرشته)، نبش چناران، شماره ۱۵

سندوق پستی: ۱۹۷۵/۱۹۳۹۵ تلفن: ۲۲۰۰۳۴۶۹ | دورنگار: ۲۲۶۰۲۰۹۶

حروفچینی و صفحه‌آرایی: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: واژه پرداز اندیشه

چاپ اول: ۱۴۰۱ | تعداد: ۱۰۰۰ | قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

شایبک: ۹-۶۱-۸۷۰۹-۶۰۰-۹۷۸

نشانی مرکز توزیع: نمایشگاه و فروشگاه دائمی سرای تاریخ

خیابان ولی عصر (عج)، خیابان شهید فیاضی (فرشته)، شماره ۱۱

نمابر: ۲۲۶۰۲۰۹۶ -۲۱ | نشانی وب فروشگاه: www.iichstore.ir

سفارشات: ۲۲۶۰۵۰۷۳ -۲۱ و ۰۹۳۳۳۹۰۰۷۵۵

www.iichs.ir | infoiichs.org

| کلیه حقوق این اثر متعلق است به مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران |

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه مترجمان
۱۵.....	مقدمه
۱۶.....	تشکیلات ارضی
۲۶.....	حوضه‌های آبریز دریای خزر
۲۹.....	معادن
۲۹.....	جنگل‌ها
۳۱.....	اقلیم
۳۴.....	اهالی
۳۷.....	تقسیمات کشوری
۴۰.....	خان‌نشین نمین
۴۱.....	ولایت اردبیل
۴۳.....	شهر اردبیل
۴۸.....	ولایت قره‌داغ
۵۰.....	خان‌نشین گرگر
۵۱.....	ولایت مرند

- ولایت خوی..... ۵۲
- خان نشین ماکو..... ۵۴
- ولایت تبریز..... ۵۷
- مختصری درباره شهر تبریز..... ۶۰
- ولایت سراب..... ۶۴
- ولایت ارومیه..... ۶۵
- ولایت مراغه..... ۶۶
- ولایت میانه یا گر مارود..... ۶۷
- منطقه خلخال..... ۶۷
- ملاحظات..... ۶۸
- تجارت..... ۶۸
- راه‌های تجارت..... ۶۹
- نیروهای مسلح ایالت آذربایجان..... ۷۱
- رئیس اداره نیروهای ایالت..... ۷۱
- ترکیب و تعداد قشون..... ۷۳
- ترکیب تومان‌های پیاده..... ۷۴
- قشونی که در زمان جنگ به قشون آذربایجان می‌پیوندند..... ۷۸
- ترتیب قشون‌ها..... ۷۹
- حقوق سربازان..... ۷۹
- حقوق سربازان..... ۷۹
- توپخانه..... ۸۳

۸۹.....	خدمات سررشته‌داری.....
۹۰.....	سواره‌ها.....
۹۳.....	مسیر از جلفا به تبریز.....
۱۰۹.....	تصویر کلی مسیر اول.....
۱۰۹.....	۱. طول کلی مسیر.....
۱۱۰.....	۲. تعداد کلی منازل مسیر.....
۱۱۱.....	۳. اطلاعات مختصر در خصوص اراضی.....
۱۱۴.....	۴. خصوصیات راه.....
۱۱۶.....	۵. اهالی ای که در طول مسیر زندگی می‌کنند.....
۱۱۹.....	۶. موانع در طول راه.....
۱۲۰.....	۷. گیاهان.....
۱۲۰.....	نتیجه‌گیری.....
۱۲۱.....	نام‌های اشخاص.....

مقدمه مترجمان

در سال ۱۳۹۵ش رساله کوتاهی با نام آذربایجان؛ ساختار اداری-سیاسی و اوضاع جغرافیایی به دستم رسید که متن آن در سال ۱۳۳۴ق توسط شعبه استخبارات ارکان عثمانی از زبان روسی به ترکی عثمانی ترجمه شده بود. این رساله به دلایل متعدد، توجه مرا به خود جلب کرد. ابتدا وجود یک نقشه با ارزش از آذربایجان بود که با دیدگاه بسیاری از جغرافیانویسان تاریخی مطابقت می‌کرد، یعنی در این نقشه‌ها حدود آذربایجان از شمال به رود ارس محدود می‌شد. اهمیت دوم آن، ذکر نام روستای زادگاهم، لیوارجان بر نقشه و در متن اصلی رساله بود. این امر، موجب افزایش علاقه و اشتیاق من برای ترجمه متن شد. از سوی دیگر، با مطالعه اولیه متن متوجه شدم که نویسنده در صد و اندی سال پیش، از خشک شدن دریاچه ارومیه در آینده دور خبر می‌دهد و اطلاعات بسیار مفیدی درباره راه‌ها، اوضاع اداری، مکان‌ها و رودهای آذربایجان داده است. اما از سوی دیگر می‌دانستم که ترجمه، فن و شیوه‌ای است که من تا حدودی از آن بی‌بهره‌ام؛ با این حال، جسارت کرده، به ترجمه متن رساله کوتاه آذربایجان، از ترکی عثمانی به فارسی

پرداختم. هنگام ترجمه متوجه این موضوع شدم که این متن بخشی از کتابی است که مترجم عثمانی فقط به بخش‌هایی از آن توجه کرده است. متأسفانه به دلیل فقدان نام نویسنده، تهیه نسخه اصلی کتاب به زبان روسی به راحتی امکان‌پذیر نبود. جست‌وجو درباره کتابی که نه اسم آن را به درستی می‌دانستم و نه اطلاعی از نویسنده کتاب داشتم، آسان به نظر نمی‌رسید. از دوستان پژوهشگر در ترکیه تقاضای کمک کردم و از جمله افرادی که در این زمینه بسیار تلاش کردند، زنده‌یاد اسکندر تورلی^۱ بود که همواره قدردان محبت‌های ایشانم. روزی بر حسب تصادف، پذیرای سه میهمان از دایرةالمعارف باکو بودم که از آنان درخواست کمک داشتم. این عزیزان در بازگشت به کشور آذربایجان، با لطف بی‌دریغ خود و با تلاش و صفت‌ناپذیر بر پایه کتاب‌های منتشر شده سال ۱۸۹۰م اصل کتاب را برایم تهیه کردند که در همین جا شایسته است از آقای حسین میر تقوی، خانم انتظار علی آوا و زلیخا بخشی آوا تشکر کنم. اصل کتاب ۴۶۵ صفحه و با نام *جغرافیای جنگی آذربایجان* ثبت شده است. تصویر اسکن کتاب را به لطف ماها کاپانادزه^۲ از استادان دانشگاه بین‌المللی قفقاز کشور گرجستان به دست آوردم. از محبت صمیمانه این بانوی فرهیخته بسیار سپاسگزارم. متن روسی کتاب مربوط به قرن ۱۹ میلادی بود و مطالعه‌اش برای روسی‌زبان‌های جوان نیز کاری آسان نیست. برای تطبیق متن ترجمه با نسخه اصلی، رستم حاجی‌اف توفیق اوغلی قبول زحمت کرده، کل آن را با متن روسی مقابله کردیم و پس از آن، بخش‌های مربوط به جلفا نیز از این کتاب به ترجمه افزوده شد.

1. Iskender Tureli

2. Maia Kapanadze